

OD ISTOG PISCA:

LOVAC NA BOGATSTVO
POSLEDNJA VOJVOTKINJA

VIKTORIJA

DEJZI GUDVIN

Prevela
Dubravka Srečković Divković

Laguna

Naslov originala

Daisy Goodwin

VICTORIA

Copyright © 2016 Daisy Goodwin Productions
Translation copyright © 2017 za srpsko izdanje, LAGUNA

VIKTORIJA

© Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Prolog

Kensingtonska palata, septembar 1835.

*S*NOP PRVOG SUNCA PAO JE NA PUKOTINU U UGLU tavanice. Juče je ličila na naočari, ali preko noći je pauk udario vez preko naprsline, popunio je, i sad joj se činilo da liči na krunu. Ne krunu koju nosi njen stric i koja izgleda teška i neudobna, već kakvu bi nosila kraljica – čipkastu, tananu, ali svejedno jaku. Uostalom, njoj je glava, kako mama i ser Džon neprekidno naglašavaju, izuzetno mala; kada kucne čas, a sad je već nesumnjivo da će kucnuti, trebaće joj kruna koja joj pristaje.

Iz velikog kreveta čulo se hrkanje; „*Nein, nein*“, uzviknula je njena majka, rvući se sa svojim demonima sna. Kada kucne taj čas, pomislila je, zahtevaće da dobije sopstvenu sobu. Mama će plakati, dabome, i kazaće kako samo pokušava da zaštiti svoju voljenu Drinu, ali ona neće popustiti. Zamisljala je kako govori: „Kao kraljica, imam Domaću konjicu da me štiti, mama. Računam da ću biti sasvim bezbedna u sopstvenoj sobi.“

Jednoga dana biće kraljica; to je sad znala. Njen stric kralj je star i nije baš najboljeg zdravlja, a očigledno je prekasno da mu njegova žena, kraljica Adelaida, rodi prestolonaslednika. Ali Viktorija – kako je nazivala sebe iako su je i majka i svi ostali zvali Aleksandrina, ili još gore Drina, jer za nju je to pre bilo ponižavajuće ime negoli ime od milja – nije znala kad će čas kucnuti. Ako kralj umre pre njenog punoletstva, što je za dve godine, veoma je verovatno da će njena majka, vojvotkinja od Kenta, biti proglašena za regentkinju, a ser Džon Konroj, njen najbližiji prijatelj, vladaće uz nju. Viktorija se zagleda u tavanicu; Konroj je kao taj pauk – ispleo je svoju mrežu preko čitave palate – njena majka se čvrsto upetljala, ali kad kucne čas, pomisli Viktorija, ona sama neće dozvoliti da se ulovi.

Uzdrhtala je premda je bilo toplo junsko jutro. Svake nedelje se u crkvi molila za zdravlje svoga strica kralja i u mislima uvek dodavala malu napomenu Svevišnjem: ako već bude odlučio da uzme Njegovo veličanstvo Vilijama Četvrtog u svoje okrilje, da li bi ikako mogao da sačeka do iza njenog osamnaestog rođendana?

Viktorija nije imala jasnu predstavu o tome šta znači biti kraljica. Kod guvernante Lujze Lecen imala je časove istorije, a dekan Vestminsterske opatije držao joj je predavanja o ustavu, ali niko nije umeo da joj kaže šta tačno kraljica radi po čitav dan. Stric kralj kao da je ponajčešće šmrkao burmut i žalio se na „proklete vigovce“, kako se izražavao. Viktorija ga je samo jednom videla s krunom na glavi, a i to zato što ga je ona molila da je stavi njoj za ljubav. Kazao joj je kako je stavljao kad otvara zasedanja Parlamenta i upitao je da li bi volela tamo s njim. Viktorija je odgovorila da bi veoma volela, ali na to je majka rekla da je premlada. Viktorija je posle

čuła mamu kako razgovara o tome sa ser Džonom – listala je neki album sa akvarelima iza divana, pa je nisu videli.

„Baš bih dozvolila da Drinu vide u javnosti sa tim odvratnim starcem!“, ljutito je kazala majka.

„Što pre bude oterao sebe pićem u smrt, to bolje“, odgovorio je ser Džon. „Ovoj zemlji potreban je monarh, a ne pajac.“

Vojvotkinja je uzdahnula. „Jadna Drinica! Premlada je za takvu odgovornost.“

Ser Džon je tad položio dlan njenoj majci na mišicu i rekao: „Ali neće vladati sama. Vi i ja ćemo se postarati da ne pravi gluposti. Biće u sigurnim rukama.“

Majka se izveštačeno osmehnula, kao što je uvek radila kad je ser Džon dotakne. „Moja jadna ćerčica bez oca, koliko je srećna što ima vas, čoveka koji će je podržavati u svemu!“

Viktorija začu korake u hodniku. Obično je morala da ostane u krevetu dok se majka ne probudi, ali ovoga dana spremali su se u Remsgejt, da se nadišu morskog vazduha, i trebalo je da krenu u devet. Jedva je čekala da pođu. U Remsgejtu će makar moći da gleda kroz prozor, posmatraće prave ljude. Tu u Kensingtonu nikada nikog ne viđa. Većina devojaka njenog uzrasta dosad je već uvedena u društvo, ali majka i ser Džon vele kako je za nju previše opasno da se druži sa svojim vršnjacima. „Vaš dobar glas je dragocen“, večito je govorio ser Džon. „Jednom li ode, zauvek je propao. Mlade devojke poput vas lako pogreše. Bolje je da vam se za to ne pruža prilika.“ Viktorija ništa nije odgovarala; odavno je naučila da je pobuna beskorisna: Konrojev glas uvek je bio jači nego njen, a i majka je uvek podržavala njega. Jedino joj je preostajalo da čeka.

Vojvotkinji je, po običaju, trebalo mnogo vremena da se obuče. Viktorija i gospođica Lecen – ili samo Lecen, kako su

je svi zvali – već su sedele u kočiji kad se pojavila njena majka s Konrojem i dvorskom damom ledi Florom Hejstings. Viktorija ih je videla sve troje na stepenicama; smejali su se nečemu. Po pogledu kojim su okrnuli kočiju, Viktorija je znala da govore o njoj. A onda se vojvotkinja obratila ledi Flori, koja pođe niz stepenice ka kočiji.

„Dobro jutro, Vaše kraljevsko visočanstvo, dobro jutro, baronice.“ Ledi Flora, žena pepeljaste kose na pragu tridesete godine, koja je uvek nosila u džepu Bibliju, uđe u kočiju. „Vojvotkinja me je zamolila da pođem s vama i baronicom do Remsgejta.“ Ledi Flora se osmehnu, na šta joj se ukazaše desni. „A pomislila sam i kako bi nam to bila zgodna prilika da pretresemo neke stavke protokola. Kad je onomad dolazio u posetu moj brat, primetila sam da ste ga nazvali Njegovom milošću. Ali morali biste znati da se samo vojvodama obraćamo sa 'Vaša milosti'. Običan markiz poput mog brata“ – tu joj se desni još više ogoliše – „nema pravo na tako uvaženu titulu. Oduševio se, naravno – svaki markiz želi da postane vojvoda – ali smatram da mi je dužnost da vas upozorim na tu grešku. Sitnica, znam, ali takve pojedinosti su izuzetno bitne i uverena sam da se slažete sa mnom.“

Viktorija ništa ne reče, već samo ovlaš pogleda u Lecen, kojoj je ledi Florina nametljivost očevitno išla na živce isto koliko i njoj. Ledi Flora se isteže ka njima. „Razume se, baronice, vi ste guvernanta za uzor, ali postoje neke nijanse za koje ne možemo očekivati da ćete ih vi kao Nemica razumeti.“

Videvši kako je Lecenina donja vilica malčice zaigrala, Viktorija reče: „Izgleda da mi kreće glavobolja. Mislim da ću probati da odspavam u kočiji.“

Flora klimnu glavom, mada je bilo jasno da je ozlojeđena što joj je uskraćena dodatna prilika da nabroji Viktorijine i Lecenine nedostatke. Pogledavši u njeno užutelo, razočarano

lice, Viktorija sa olakšanjem sklopi oči. Dok je padala u san, zapitala se po ko zna koji put zašto se njena majka uvek vozi sa ser Džonom Konrojem, a nikad sa njom.

Iako je glavobolja u kočiji bila ratno lukavstvo da bi izbegla pridike nesnosne ledi Flore, Viktorija je drugog dana gostovanja u Remsgejtu zaista počela da se oseća rđavo. Kad se probudila, grlo joj je bilo toliko upaljeno da je jedva gutala.

Prišla je majčinom krevetu. Vojvotkinja je čvrsto spavala, pa je Viktorija morala prilično snažno da je prodrmusava za rame pre nego što je otvorila oči. „*Was ist los, Drino?*“, razdraženo je izgovorila. „Zašto me budiš? Još je rano.“

„Upalilo mi se grlo, mama, i strašno me boli glava. Mislim da bi možda trebalo da me pregleda doktor.“

Vojvotkinja je uzdahnula, pa se pridigla u krevetu i pipnula Viktoriji čelo. Dlan joj je bio hladan i mek. Viktorija se prisloni uz njega, odjednom zažudevši da legne i položi glavu majci na rame. Možda bi joj majka dozvolila da se zavuču u njen krevet.

„Ah, potpuno normalno. Uvek preteruješ, Drino.“ Vojvotkinja spusti na jastuke glavu s papirnim uvijačima i ponovo utonu u san.

Kada je Lecen za doručkom videla kako Viktorija krivi lice dok pokušava da proguta čaj, odmah joj priđe. „Šta vam je, Visočanstvo, ne osećate se dobro?“

„Boli me kad gutam, Lecen.“ Iako joj je u Remsgejtu veliko zadovoljstvo donosila šetnja uz obalu, s pogledom na more i na haljine drugih dama dok joj koker-španijel Deš trčkara oko nogu, tog dana je Viktorija samo želela da leži u nekoj hladnoj, mračnoj sobi.

Ovoga puta Viktoriji čelo pipnu Lecen. Ruka joj je bila toplija od majčine i ne tako meka, ali umirivala ju je. Trgavši se pa pomilovavši Viktoriju po obrazu, guvernanta ode

vojvotkinji, koja je upravo sa ser Džonom i ledi Florom pila kafu za stolom u udubljenju jednog prozora.

„Čini mi se, gospođo, da bi trebalo da pozovemo doktora Klarka iz Londona. Bojim se da princezi nije dobro.“

„O, Lecen, uvek se bespotrebno uzbuđujete. Jutros sam lično pipnula Drini čelo i bilo joj je dobro.“

„Kad bismo pozvali kraljevskog doktora iz Londona“, reče Konroj, „izazvali bismo veliko uznemirenje. Ne želimo da narod misli kako je princeza nežnog zdravlja. Ako joj zaista nije dobro – a moram primetiti da meni deluje da je sasvim zdrava – onda bi trebalo da konsultujemo nekog ovdašnjeg.“

Lecen zakorači ka Konroju i uzvрати: „A ja vama velim, ser Džone, da princezu mora da pregleda doktor, i to dobar. Zar je bitno šta će ljudi misliti kad joj je zdravlje u opasnosti?“

Vojvotkinja raširi ruke, pa izgovori, sa svojim snažnim nemačkim naglaskom: „O, baronice, vi uvek strašno preterujete! To je običan letnji nabez i nema potrebe da dižemo toliku prašinu.“

Lecen taman htjede ponovo da se pobuni, ali vojvotkinja diže dlan da je učutka. „Ja, baronice, mislim da znam šta je najbolje za moju ćerku.“

Konroj klimnu glavom i dodade svojim samouverenim baritonom: „Vojvotkinja je u pravu. Princeza je sklona simuliranju, kao što znamo.“

Viktorija nije čula Lecenin odgovor, pošto ju je savladala vrtoglavica i shvatila je da se ruši na pod.

Probudila se u zamračenoj sobi. Ali u njoj nije bilo hladno; štaviše, bilo joj je toliko vrućina da joj se činilo da se valjda topi. Sigurno se oglasila nekim zvukom, jer kraj nje se stvori Lecen da joj stavi hladnu krpu na obraze i čelo.

„Gorim, Lecen.“

„To je od visoke temperature, ali proći će.“

„Gde je mama?“

Lecen uzdahnu. „Uskoro će doći, *Liebes*, sigurna sam.“

Viktorija sklopi oči i opet utonu u vreli, nemirni san izazvan temperaturom.

U nekom trenutku tog dugog dana, Viktorija je došla k sebi i osetila miris lavandine vodice kojom se njena majka uvek prskala. Pokušala je da je pozove, ali oglasila se samo suvim hripanjem. Kad je otvorila oči, u sobi je i dalje bilo mračno i ništa nije videla. A onda je začula majku. „Jadna Drinica, baš se teško razbolela! Nadam se da joj ovo neće pokvariti izgled.“

„Doktor Klark kaže da je jaka i da će se izvući“, odgovori Konroj.

„Ako bi joj se bilo šta desilo, s mojim životom bilo bi svršeno! Morala bih da se vratim u Koburg.“

„Kad groznica prođe, mislim da bi trebalo ponešto i da uredimo u vezi s budućnošću. Ako bih postao njen lični sekretar, to bi značilo da ne može biti nikakvih... gluposti.“

Viktorija začu majku kako govori: „Dragi ser Džone! Vi ćete Viktoriju voditi onako kako ste uvek predvodili i mene.“ Usledi uzdah, pa nekakvo šuškanje, a onda Konroj izgovori tišim glasom: „Zajedno ćemo je voditi.“

„Uvek.“

Viktorija obrte lice u potrazi za hladnijim mestom na jastuku i utopi se u grozničave snove.

Sledeći put kad je otvorila oči, kroz prozore je ulazila svetlost, a nad njom je lebdelo Lecenino brižno lice. „Kako vam je, Visočanstvo?“

Viktorija se osmehnu. „Mislim da mi je bolje.“

Osetila je da je neka ruka hvata poviše šake i ugledala doktora Klarka kako stoji kraj kreveta. „Puls je danas mnogo

jači. Mislim da bi princeza mogla nečim da se okrepi, da pojede malčice čorbice ili bistre goveđe supe.“

„Svakako, doktore, odmah ću se pobrinuti za to.“ Lecen je već išla ka vratima kad je uletela vojvotkinja, s kosom udešenom u vidu kitnjastih grozdova loknica na slepoočnicama.

„Drino! Neopisivo sam se brinula.“ Pogledala je u doktora Klarka. „Smem li da je dodirnem, doktore?“

Doktor se nakloni. „Sad kad je groznica prošla, nema više opasnosti od zaraze, gospođo.“

Vojvotkinja sede na krevet i stade da miluje Viktoriju po obrazu. „Strahovito si bleđa i mršava, ali povратиće ti se lepota. Povešćemo o tebi najveću brigu.“

Viktorija pokuša da se osmehne, ali ustanovi da to iziskuje prevelik napor. Smatrala je da majka tog jutra izgleda veoma lepo. Bila je u haljini od prugaste svile koju Viktorija dotad nije videla, a o ušima su joj visile nove dijamantske minđuše u obliku suze.

„Hvala bogu te vas pozvah iz Londona, doktore Klark“, reče vojvotkinja. „Ko zna šta bi inače bilo!“

„Rekao bih da se princeza zarazila tifusom, koji zna da bude smrtonosan, ali uveren sam da će se uz propisnu negu Njeno kraljevsko visočanstvo u potpunosti oporaviti.“

Opet se pojavi Lecen, noseći činiju s čorbicom. Sela je sa druge strane kreveta i krenula kašikom da hrani Viktoriju.

„Hvala vam, Lecen, ali svoju ćerku ću nahraniti ja.“ Vojvotkinja preuze kašiku i činiju iz baroničinih ruku. Viktorija je posmatrala kako se Lecen povlači u pozadinu sobe.

Majka joj gurnu kašiku između usana i Viktorija dopusti da joj čorbica curne niz grlo. „A sad još jednu, *Liebes*.“

Viktorija poslušno zinu.

Glasno škripnu podna daska i u sobu uđe Konroj. „Kakav dirljiv prizor! Odana mati neguje bolesnu ćerku.“

Viktorija zatvori usta. „Samo još malčice, *Liebes*“, reče vojvotkinja, ali Viktorija odmahnu glavom.

Konroj je, preteći visok, stajao iza njene majke. „Moram vam čestitati na oporavku, Vaše kraljevsko visočanstvo. Hvala bogu te ste nasledili majčinu snažnu građu.“

Vojvotkinja se osmehnu. „Drina je pravi Koburg.“

Konroj iskezi zube ka Viktoriji, što je trebalo da bude osmeh. „Ali sad kad ste na putu ozdravljenja, ima nešto drugo čemu se moramo posvetiti. Za razliku od vas, kralj nije tako snažan, pa je presudno važno da budemo spremni za ono što će doći.“

Zavukao je ruku u kaput i izvadio ispisan list hartije. „Pripremio sam dokument koji me naimenuje za vašeg ličnog sekretara. Vaša majka i ja smatramo da ćete tako najbolje biti zaštićeni kad budete stupili na presto.“

„Da, Drino, veoma si mlada i krhka. Ser Džon će ti biti uzdanica.“

Iz ležećeg položaja, Viktorija je videla da Konrojeva ruka počiva na ramenu njene majke, a majčinim obrazima se razlivalo rumenilo.

Konroj spusti hartiju na krevet kraj njene šake, pa uze pero i mastionicu sa pisaćeg stola do prozora. „Sve je to sasvim lako.“ Konroj stade pored kreveta s perom i mastionicom. „Čim budete potpisali dokument, ja ću urediti preostalo.“

„Velika si srećnica, Drino, što imaš nekog ko će uvek štiti tvoje interese“, reče vojvotkinja.

Konroj se saže s perom i Viktorija oseti u njegovom dahu ambiciju. Zagleda mu se u tamne oči, pa odmahnu glavom.

Konroj se zapilji u nju, a kraj ugla usta zaigra mu sićušan mišić. „Jedva čekam da vas služim jednako verno kao što služim i vašu majku.“

Viktorija ponovo odmahnu glavom. Konroj pogleda u vojvotkinju, a ona poklopi šakom ćerkinu nadlanicu. „Samo želimo ono što je za tebe najbolje, *Liebes*. Da te zaštitimo od tvojih krajnje zlobnih stričeva. Onaj grozni Kamberland sve će preduzeti da ti ne postaneš kraljica.“

Viktorija pokušava da sedne, ali telo je izdade, te oseti kako joj na oči naviru ogorčene suze. Videla je da se Lecen isteže ka njoj, stiskajući pesnice, a oči su joj gnevno sevale ka Konroju. Guvernantina srdžba okuraži Viktoriju. Obrte glavu ka majci i izgovori što je glasnije mogla: „Ne, mama.“

Majčine loknice zadrhtaše. „O, Drino, još si slaba od groznice. Prićaćemo o ovome kasnije.“

Osetila je kako joj Konroj utiskuje pero u ruku i spušta joj je na hartiju. „O pojedinostima svakako možemo da porazgovaramo, ali najpre morate potpisati ovo.“

Viktorija se okrete ka Konroju i sa ogromnim naporom izusti: „Nikad... neću... potpisati.“

Konrojeva šaka steže se oko njenog zgloba, a on se saže i šapnu joj na uvo: „Ali moraćete.“

Nekako je smogla snage da iščupa ruku. Tim pokretom zaljulja mastionicu, iz koje po posteljini stade da se razliva velika crna mrlja. Majka usplahireno ciknu, ustavši da zaštititi novu haljinu: „O, Drino, šta si uradila!“

Konroj je srdito zurio u nju. „Ja ne mogu dozvoliti ovakvo... ovakvo ponašanje. Neću to dati.“

Digao je ruku i načas Viktorija pomisli da će je udariti, ali Lecen stade pred njega. „Mislim da se princeza zarumenela, šta vi kažete, doktore? Možda bi trebalo da joj proverite puls, za slučaj da se vraća groznica.“

Doktor Klark je oklevao, pošto nije želeo da naljuti svoju pokroviteljicu vojvotkinju. Zaključivši, međutim, da bi bilo još gore da se suprotstavi prestolonaslednici, zakoračio je ka

Viktoriji i uhvatio je poviše šake. „Uistinu izgleda da joj se puls donekle ubrzao. Mislim da bi princeza trebalo sad da se odmori – bilo bi izuzetno nepoželjno da joj se groznica povraća.“

Vojvotkinja pogleda u Konroja, koji je stajao potpuno nepomično, prebledeo od besa. „Hajdemo, ser Džone, razgovaraćemo s Drinom kad bude više pri sebi. Previše je bolesna da bi znala šta radi.“ Uхватivši ga za mišicu, povela ga je iz sobe, a doktor Klark pođe za njima.

Kad su ostale same, Viktorija pogleda u Lecen, koja je pokušavala da obuzda mrlju mastila na posteljini, pa šapnu: „Hvala vam.“

Baronica se saže i poljubi je u čelo. „Bili ste veoma hrabri, Visočanstvo.“ Na to stisnu Viktoriji ruku. „Znam da će od vas biti velika kraljica.“

Viktorija se osmehnu, a onda iznureno zažmuri. Još je osećala blagi miris lavande. Nikada neće oprostiti majci što je dozvolila da je Konroj tako tiraniše. Kako mama ne uviđa da joj je rođena kći važnija od tog groznog čoveka? Opet će oni doći, znala je, sa tom svojom hartijom. Ali nikad je neće potpisati. Svi će oni zažaliti – mama, Konroj, leđi Flora – što su bili tako odvrtni. Misle da je ona niko i ništa, pion kog mogu da pomeraju kako hoće, ali jednoga dana postaće kraljica. Tad će sve biti drugačije. Samo još kad bi stric kralj poživeo dok ona ne napuni osamnaest godina!

Prvi deo

Prvo poglavlje

Kensingtonska palata, 20. jun 1837.

OTVORIVŠI OČI, VIKTORIJA VIDE DA IZMEĐU PROZORSKIH kapaka prodire bleđa pruga svetlosti. Čula je majku kako diše u velikom krevetu na drugom kraju sobe. Ali neće još dugo biti tako. Uskoro ću, pomisli Viktorija, imati sopstvenu sobu. Uskoro ću moći da silazim niz stepenice ne držeći se za Leceninu ruku; uskoro ću smeti da radim šta god poželim. Osamnaesti rođendan je proslavila prošlog meseca, te će, kad kucne čas, vladati sama.

Deš diže glavu, a potom Viktorija začu guvernantine brze korake. Ako Lecen dolazi u ovo doba, to može značiti samo jedno. Ustala je iz postelje i prišla vratima, pa ih otvorila taman kad je Lecen digla ruku da pokuca. Baronica je izgledala toliko komično dok je stajala tako s pruženom rukom da Viktorija poče da se smeje, ali tad se obuzda pošto je videla izraz guvernantinog lica.

„Dole je glasnik iz Vindzora. Ima crni flor na rukavu.“
Lecen izvede dubok kniks. „Vaše veličanstvo.“

Osetila je kako joj se licem razliva osmeh pre no što je uspela da se zaustavi. Pruživši ruku, Viktorija povuče Lecen naviše, postavivši je prema sebi, i dirnu je odanost koju vide u njenim zabrinutim smeđim očima.

„Najdraža Lecen, neizmerno se radujem što ste me vi prvi tako oslovili.“

Guvernanta pogleda ka usnuloj prilici u krevetu, ali Viktorija zavrte glavom. „Još ne bih da budim mamu. Prvi će joj korak biti da pozove ser Džona, pa će krenuti da mi govore šta da radim.“

Lecenine usne zaigraše. „Ali vi ste kraljica, Drino.“ Na to začuta, shvativši da joj se omakla greška. „Hoću da kažem – Veličanstvo. Sad više niko ne može da vam govori šta da radite.“

Viktorija se osmehnu.

Na kraju hodnika otvoriše se vrata i na njih upade Brodi, momak za sve, usporivši u pristojniji korak kada ugleda njih dve. Dok je prilazio, Viktorija primeti da okleva, a onda se duboko naklonio. Osetila je želju da se osmehne; bio je mali gotovo isto kao ona, pa je zato taj gest delovao budalasto, ali znala je da joj je sada dužnost da bude ozbiljna. Kraljica sme da se smeje, ali ne svojim podanicima.

„Tu je nadbiskup“, objavi on, a onda žurno dodade: „Vaše veličanstvo.“ Brodijevo sitno, pegavo lice preplavi izraz olakšanja kad joj se pravilno obratio.

Lecen ga oštro odmeri. „I nikom više nisi rekao?“

Dečak odmahnu glavom. „Došao sam pravo vama, baronice, kako mi je i naloženo.“ Usledila je kratka ćutnja, zatim Lecen izvadi iz torbice novčić i dade ga dečaku, te on odjuri, a sve glumljenje dostojanstva ode u vetar, potisnuto oduševljenjem zbog dobre lovine.

„Trebalo bi da pođete sad, Veličanstvo, pre nego što...“ Lecen preko Viktorijinog ramena okrznu pogledom priliku u krevetu.

Viktorija povuče šal naniže preko kućne haljine. Iako bi joj bilo draže da se prvo obuče, znala je da će se čitavo domaćinstvo izbuditi dok se ona sprema, pa će majka i ser Džon krenuti da joj se mešaju. Ne, poći će odmah; biće od samog početka onako kako je namerila.

Pošla je za Lecen kroz Galeriju slika, pored portreta kraljice Ane, koja, isto kao i Lecen, nije prestajala da je podseća na to da je ona bila poslednja žena što je sedela na engleskom prestolu. Prolazeći kraj Aninog natmurenog, razočaranog lica, Viktorija se ponada da nikada neće izgledati tako odbojno. Ulovila je svoj odraz u ogledalu. Obrazi su joj bili rumeni, a plave oči iskrile od uzbuđenja. Nije bila odevena kao kraljica u toj kućnoj haljini, s kosom raspuštenom niz pleća, ali činilo joj se da ovog dana izgleda kraljevski.

Kada su stigle do vrha velikog stepeništa, Lecen pruži ruku, kao što je uvek radila.

Viktorija duboko udahnu. „Hvala vam, Lecen, ali mogu i bez tuđe pomoći.“

Dadiljinim licem prominu iznenađenje, pa za njim zabrinutost.

„Vi znate da mi je vaša majka rekla da uvek moram biti uz vas da ne biste pali.“

Viktorija pogleda u nju. „Sasvim sam sposobna da siđem niz stepenice bez nesrećnog slučaja.“

Lecen htede da se pobuni, ali vide izraz Viktorijinih očiju, pa se povuče.

Viktorija pođe niz stepenice, a onda dobaci osvrnuvši se: „Ne može više biti kao što je bilo, Lecen. Ne može sad kad sam kraljica.“

Lecen stade u mestu, s nogom iznad stepenice, kao da joj se skamenila u vazduhu. Progovorila je sporo, bolno. „Više vam neće trebati ni guvernanta, pretpostavljam. Možda je vreme da se vratim kući u Hanover.“

Viktorija pruži ruku, a lice joj odmeknu. „O, Lecen, nisam to htela da kažem! Ne želim nikuda da idete. To što biram da sama silazim niz stepenice ne znači da ne želim da ste uz mene.“

Lecen uhvati Viktoriju za ruku, a u lice poče da joj se vraća rumen. „Nikad ne bih poželela da vas napustim, Veličanstvo. Jedina mi je želja da služim vama.“

„I služićete, Lecen. Ali nije mi više nužno da me vodite niz stepenice.“ Viktorija pogleda naviše, tamo gde je njena majka i dalje spavala. „Taj deo mog života je okončan.“

Lecen s razumevanjem klimnu glavom.

„I možete reći slugama da se večeras selim u sobu kraljice Marije. Mislim da je vreme da imam svoju sobu, slažete li se?“

Lecen se osmehnu. „Da, Veličanstvo. Mislim da kraljice ne spavaju u krevetiću kraj majčine postelje.“

U podnožju stepenica je zastala. Nadbiskup i lord komornik stajali su iza vrata biblioteke. Dugo je čekala taj trenutak, a ipak, sad kad je došao, morala je da potisne iznenađan poriv da zbriše u umirujuće okrilje svoje učionice.

Nikada ranije nije se našla sama u prostoriji ni sa jednim muškarcem, a nekmoli s nadbiskupom. A onda se začu cakanje Dešovih šapa; silazio je drvenim stepenicama. Seo je kraj njenih nogu i sa iščekivanjem pogledao u nju. Makar je on spreman za pustolovinu što im predstoji. Viktorija duboko udahnu i pođe ka vratima. Sada je ona kraljica.

Dva sedokosa starca pokloniše se kad je ušla u biblioteku, a Viktorija začu i kako je nadbiskupu pucnulo koleno dok se spuštao u klečeći položaj da joj poljubi ruku.

„Sa žaljenjem vas izveštavam da je vaš stric kralj preminuo noćas u dva sata i trideset četiri minuta“, reče nadbiskup. „Kraj njega je bila kraljica Adelaida.“

Viktorija diže pogled ka dva lica sa zaliscima što su se zastrašujuće nadnosila nad nju. „Nesrećni dragi stric! Neka se Bog smiluje njegovoj duši.“

Obojica pognuše glave. Viktorija se pitala šta sledeće da kaže, ali misli joj prekide hrapavi jezičak koji joj je lizao stopalo. Deš je pokušavao da zadobije njenu pažnju. Ujela se za usnu.

„Kraljeva poslednja želja bila je da preporuči kraljicu Adelaidu vašoj brizi.“ Lord komornik pogleda dole u Deša i kapci mu zaigraše. Viktorija je znala taj pogled jer ga je mnogo puta već videla; bio je to izraz čoveka kom se čini da obavlja dužnost znatno ispod svog dostojanstva. Njegovo propisno mesto, govorio je taj pogled, jeste negde gde će se baviti vrhunski važnim državnim poslovima, a ne povlađivati nekoj devojčici i njenom psu.

Viktorija se isprsi i isturi uvis bradu, nastojeći da se istegne iz visine od metar i četrdeset devet do čitavih metar i pedeset dva – još kad bi imala i neki centimetar preko! Neuobičajeno je teško ostavljati kraljevski utisak kad ti svi gledaju teme. Ali, podsetila je sebe, sad nije ni važno koliko je visoka. Načas je promislila i rešila da se posluži frazom koju je jednom čula od svog strica kralja, pa još otad žudela da je izgovori.

„Hvala vam, nadbiskupe, hvala, lorde komorniče. Imate moju dozvolu da se povučete.“

Obuzdavala je lice koliko god je mogla dok su se ova dvojica klanjala i natraške izlazila iz sobe. Bilo je nečeg neodoljivo komičnog u prizoru dva starca koja se kreću unazad kao da ih vuku nevidljive strune, ali znala je da ne sme da se nasmeje. To što je kraljica daje joj pravo da ih otpusti od sebe, ali ne i da ih ismeva. Svakom monarhu potrebno je dostojanstvo. Pamtila je koliko ju je bilo sramota kad je njen stric zapevao neku pesmu o pijanom mornaru nasred državnog banketa. Činilo joj se da je bio poprilično zagrejan, a dok je pevao, u uglu usta su mu se rastezale tanke niti pljuvačke. Ona je pogledala niz sto, u lica dvorana, da vidi kako će reagovati, ali su svi do jednog imali uglađene izraze koji ništa ne govore, kao da se ne dešava ništa neumesno. Jedini znak da je iko primetio kraljeva pijana glupiranja bio je neki mladi sluga kom su se ramena tresla od smeha sve dok ga stariji kolega nije munuo u rebra da ga učutka. Tad je još rešila da nikada neće to dozvoliti kad bude kraljica. Pomisao da joj se dvorani smeju iza tih medenih lica bila joj je nepodnošljiva.

Obazrela se, ali kako nikoga nije bilo na vidiku, prikupila je rub kućne haljine i potrčala ka stepeništu, a Deš je lajao prateći je u stopu. Trčanje je bilo zabranjeno Kensingtonskim sistemom, sistemom pravila koji su uspostavili njena majka i Konroj da bi upravljali svakim aspektom njenog postojanja. Trčanje uz stepenice bilo bi nezamislivo još koliko juče, ali danas je smela da radi šta joj se prohte.

Čekala ju je gospođa Dženkins, njena garderoberka. Crna svilena haljina, ona što ju je naručila prošle nedelje kad je postalo jasno da se kralj neće oporaviti od bolesti, ležala je rasprostrta na šezlongu. Gospođa Dženkins je htela da naruči nekoliko haljina, ali ser Džon je kazao kako je to izlišan trošak. I to će morati da promeni sad kad je kraljica.

Gospođa Dženkins je radoznalo gledala u nju. Viktorija shvati da je stegla pesnice.

„Morate sad naručiti i ostatak crnine za mene, gospođu Dženkins. Ne vidim razloga da se to dalje odlaže.“

„Da, madam.“ Okruglo lice gospođe Dženkins razvuče se u džinovski osmeh.

Viktorija diže ruke i garderoberka joj navuče crnu haljinu preko glave. Ona se obrte da se vidi u velikom ogledalu na stalku. Crna svilena haljina s rukavima zvanim „gusenica“ skroz se razlikovala od jednostavnih muslinskih haljina pastelnih boja koje je njena majka ocenjivala kao prikladne. U ovoj žalbenoj haljini izgledala je starije, a nabrani rukavi davali su njenom obrisu oštrinu kakva joj je godila. Zagladila je nabore svile na struku.

Začuvši neki zvuk između razneženog i zapanjenog uzdaha, Viktorija se okrete i ugleda Lecen kako stoji iza nje.

„O... oprostite mi... Veličanstvo. Nisam navikla da vas vidim u crnom, izgledate veoma... odraslo.“

Viktorija joj se osmehnu. „Drago mi je. Vreme je da prestanu da gledaju u meni devojčicu.“

Vrata spavaće sobe naglo se otvoriše. Ulete vojvotkinja od Kenta, još sa papirnim uvijačima u kosi, a kašmirski šal je lepršao oko nje.

„*Mein Kind*, kud si ti otišla?“ Vojvotkinjin glas je, kao i uvek, bio pun prekora. Ali tad Viktorija vide da je majka primetila crnu haljinu, pa je posmatrala kako joj se izraz lica menja iz povređenog u preneražen.

„*Der König?*“

Viktorija klimnu glavom. Majka je obujmi rukama, a ona dozvoli sebi da se opusti u tom zagrljaju s mirisom lavande.

„*Mein kleines Mädchen ist die Kaiserin.*“

Viktorija se odmače od nje. „Nema više nemačkog, mama. Ti si sad majka engleske kraljice.“

Vojvotkinja klimnu glavom, pri čemu joj se uvijači zatresoše. Dotakla je drhtavom rukom Viktoriju po obrazu. Svetloplave oči bile su joj suzne.

„O, mala moja Drino, jesam li ti pripovedala nekad o svom putu iz Amorbaha preko Francuske dok sam te još nosila u stomaku?“ Pokretom je opisala brdašce osmome-sečne trudnoće.

Viktorija klimnu glavom. „Mnogo puta, mama.“ Ali vojvotkinja se nije dala osujetiti.

„Kočija je bila obična najmljena, krajnje neudobna. Ali ja sam sve vreme držala prekrštene noge da bi ti, *Liebes*, mogla da se rodiš u Engleskoj. Znala sam, ako se budeš rodila bilo gde drugde, oni tvoji grozni stričevi reći će kako nisi Engleskinja te ne možeš da budeš ni kraljica. Ali izdržala sam.“

Vojvotkinja se osmehnu sopstvenom porodiljskom podvigu. Bila je u pravu, dabome, i Viktorija je to znala. Već je dovoljno njih sumnjalo da li od osamnaestogodišnje devojke može da ispadne doličan monarh, ali pomisao na osamnaestogodišnju devojku koja se rodila na kontinentu nikada ne bi naišla na podršku.

„Samo da je i tvoj siroti otac poživeo da dočeka ovaj dan!“ Vojvotkinja diže pogled ka slici na zidu iza njih, portretu pokojnog vojvode od Kenta u prirodnoj veličini, gde je stajao s rukom položenom na top.

„Ali, mama, čak i da nije umro kad sam bila beba, opet me ne bi video kako postajem kraljica, nije li tako? Kraljica sam samo zato što je on mrtav.“

Vojvotkinja zavrte glavom, nestrpljiva zbog Viktorijinog cepidlačkog insistiranja na činjenicama naslednog reda. „Jeste, znam, ali i ti znaš šta hoću da kažem, Drino. Bio bi

silno srećan pri pomisli da je, kraj sve njegove braće, baš *njegovo* dete postalo kraljica. Pomisli samo, da nisam bila koburška rasplodna kobila, kako me je tvoj otac uvek nazivao, tad bi kralj postalo ono čudovište, tvoj stric Kamberland.“ Vojvotkinja teatralno uzdrhta i prekrsti se.

„E pa, nije postao kralj. Makar ne kralj Engleske. Ali dabome, sad je kralj Hanovera“, kaza Viktorija. Bila je to rupa u zakonima o nasleđu, da je kao žensko dete mogla naslediti britanski presto, ali joj nije bilo omogućeno da vlada tom nemačkom državom kojom se upravljalo iz Engleske otkako je 1713. izborni knez Hanovera krunisan kao Džordž Prvi. Kao prvi sledeći muški naslednik, tu nemačku kneževinu preuzeo je njen stric Kamberland.

„Hanover! Ta to je, kako i sama govoriš, obična bubuljica usred Nemačke. Neka ga nek ide i nek kraljuje tamo, a nas nek ostavi na miru.“

Viktorija povuče gornji deo haljine da bi legao kako treba. Otkako je znala za sebe, majka je nastojala da je zastraši tim čovekom kog je nazivala „tvoj zli stric Kamberland“. On je bio razlog što je Viktorija uvek spavala u majčinoj spavaćoj sobi, pošto je majka verovala da bi, ukoliko vojvoda dođe noću po Viktoriju, mogla makar da se postavi telom između ubice i svog deteta.

Viktorija nije imala poteškoće da poveruje da je njen stric sposoban za ubistvo; posedovao je bezmalo komično zlikovački izgled – visok i mrtvački bleđ, s modrim ožiljkom iz dvoboja što se spuštao niz obraz. Kad je Kamberlandov sluga nađen preklan, uopšteno je zavladała pretpostavka da je za njegovu smrt odgovoran Kamberland. No u majčinu sposobnost da je zaštititi već je imala manje poverenja. Koliko god da joj je majka bila odlučna žena, Viktoriji se činilo da

čak ni ona ne bi uspela da odbije čoveka od metar i osamdeset običnom britvom.

Majka je upravo bila sva uzrujana. „Zašto me nisi odmah budila?“ Prekorno je pogledala u Lecen. „Trebalo je da mi kažete, baronice.“

Baronica obori glavu, ali ništa ne reče. Nije baš ni mogla da odgovori da je postupila po izričitim naređenjima njene kćeri. Ali pre no što je vojvotkinja stigla dodatno da je izgrdi, vrata se otvoriše i uđe ser Džon Konroj, pa stade, kao što je uvek i radio, nasred sobe, kao da preuzima vlast nad novo-osvojenom teritorijom.

Vojvotkinja se istog trenu obrte i sva ustreptala pohrli ka njemu. „O, ser Džone, jeste li čuli? Onaj grozni starac je mrtav, a naša Drinica je kraljica.“

Posmatrajući kako ga majka hvata za mišicu, Viktorija oseti da je prožima drhtaj odbojnosti. Kako majka ne vidi da joj je kao vojvotkinji iz kraljevske porodice, a sada i kao kraljičinoj majci, ispod časti da se većito ulaguje tom odvratnjakoviću kao da je posredi kakav čovek visokog položaja i velikog bogatstva, a ne plaćeni savetnik?

Konroj progovori dubokim, bubonjavim glasom s blagim irskim naglaskom, izgovarajući reči, po običaju, potpuno samouvereno. „Prvo treba da odlučimo kako ćete se zvati. Aleksandrina zvuči isuviše tuđinski, a Viktorija baš i nije ime za kraljicu. Mogli biste možda da uzmete ime Elizabeta, ili Ana. Da“ – Konrojevo izduženo lepo lice zajapurilo se od blizine moći – „Elizabeta Druga zvuči vrlo lepo. Uistinu vrlo lepo.“

Okrenuo se ka ženi koja je ušla za njim u sobu. „Slažete li se, ledi Floro?“

Viktorija je zurila pravo preda se. Ako ne bude gledala u Konroja i Floru Hejstings, razmišljala je, možda će shvatiti da nisu dobrodošli.

Ali začula je šuškanje ledi Florinih haljina kad je izvela kniks, a potom mrmljanje: „Kad bi se nazvala Elizabeta, bio bi to podsetnik na jednu veliku kraljicu.“ Poruka nije mogla biti jasnija. Potrebno je više od imena da se jedna devojčica preobrazi u vladarku.

Vojvotkinja se opet okrete ka Viktoriji. „Je li došao nadbiskup? Samo da se obučem, pa možemo zajedno da se vidimo s njime.“

Viktorija je pogleda u oči. Osećala je kako joj srce snažno lupa kad je izgovorila, hrabrije nego što se osećala: „Hvala, mama, ali to neće biti nužno. Nadbiskup i lord komornik bili su ovde nešto ranije. Već su mi poljubili ruku.“

Vojvotkinja se prestravljeno zagleda u nju. „Videla si se nasamo s njima! Ali, Drino! Gde je tebi pamet?“

Viktorija počuta pre nego što će odgovoriti, što je mogla staloženije: „Pre mesec dana, na svoj osamnaesti rođendan, postala sam dovoljno odrasla da budem kraljica, te time i sasvim sposobna da se sa svojim službenicima sastajem nasamo.“

Vojvotkinja pogleda u Konroja, kao što je uvek činila kad se nađe u škripcu. Viktorija sa uživanjem primeti da mu levo oko pomalo poigrava.

Začu se tresak jer je Konroj udario svojim štapom srebrne ručke o drveni pod. „Ovo nije igra! U budućnosti“ – oklevao je, ali uspeo je da prevali preko usana njenu novu titulu – „madam, uvek ćete imati uza se svoju majku ili mene. To ne smete da radite sami.“

Viktorija je prosto morala da uzmakne za korak kada se preteći ustremio ka njoj. Ali reče samoj sebi kako nema razloga da se plaši; on joj više ništa ne može. Čula je kako Deš reži kraj njenih nogu.

Sagavši se, dohvatila je španijela. „O, ne brinite se, ser Džone, ja i nemam nameru da budem sama.“ Ne obraćajući

pažnju na majčino molećivo lice, osvrnula se i zagledala se pravo u Konroja. „Kao što vidite, imam Deša.“

A kako je predostrožnost majka hrabrosti, izašla je iz sobe, čvrsto držeći Deša u naručju. Potrčala je hodnikom, pa zastala, jer u glavi joj je još odjekivao zvuk Konrojevog štapa kad je udario o pod. Znala je da više nema čega da se boji, ali svejedno joj je zastao dah od tog čina prkosa prema njemu.

Drugo poglavlje

ZAVESE OKO KREVETA BILE SU OD TAMNOG BROKATA protkanog srebrom, teške od prašine koja je izgledala kao da tu počiva neuznemirena još od smrti poslednje vladarice te postelje, kraljice Marije, umrle od velikih boginja negde potkraj sedamnaestog veka. Ta stjuartska kraljica oduvek je bila Viktorijina miljenica. Ona je jedina kraljica po sopstvenom pravu koja je živela tu u Kensingtonu, premda, naravno, nije vladala sama, već kao savladarka sa svojim suprugom Viljemom Oranskim.

Prisevši na krevet u toj sobi što je nekada pripadala kraljici Mariji, Viktorija se zapita da li je i ta odavno pokojna vladarka bila podjednako nervozna kao ona sad. Dugo je i predugo čekala taj trenutak. Zamišljala je do u tančine kakvo će zadovoljstvo osetiti što konačno može da pokaže Konroju gde mu je mesto. Ali umesto da likuje, osećala se nesigurno, kao da je prkoseći Konroju nekako sama sebi podrila temelje. No potom se setila onog trenutka u Remsgejtu, kad je Konroj pokušao da je prisili da potpiše dokument kojim bi ga proizvela u svog ličnog sekretara.